

Dnr 18UN61-3  
2018-04-10

Curt-Ingvar Hamrén  
Telefon  
curt-ingvar.hamren@gavle.se

## Antal barn i förskolegrupper - tre scenarier

Uppdrag i kommunplanen 2018

”Utbildningsnämnden ges i uppdrag att återkomma till budgetberedning år 2018 med att presentera tre scenarier för i vilken takt byggandet av nya förskolor måste öka, antal pedagoger som måste anställas så att inte barn/pedagog påverkas och vilken effekt på barngruppernas storlek respektive scenario ger.”

### Bakgrund

Skolverket har presenterat riktmärken för barngrupper storlek i allmänna råd – måluppfyllelse i förskolan.

*Utdrag från allmänna råd*

### Barngruppens storlek och sammansättning

*Som nämnts tidigare visar forskning att personalens utbildning och kompetens är den viktigaste kvalitetsfaktorn i förskolan, men det är också viktigt att vid resursfördelningen beakta 2 kapitlet 8 a § och 10 § skollagen samt 4 kap. 5 § skollagen. Det är angeläget att det inte blir för många relationer för barnen att förhålla sig till under en dag. Framförallt har de yngsta barnen mest att vinna på att vara i mindre barngrupper.*

*Förskollärarna kan då ta tillvara de fördelar som en mindre barngrupp ger i form av samspel och kommunikation mellan förskollärare och barn.*

*Tillsammans påverkar faktorerna – det vill säga personalens utbildning och kompetens, personaltätheten relaterat till antal barn, barngruppens sammansättning och den fysiska miljön – vad som kan anses vara en lämplig storlek på barngruppen.*

*Som riktmärke för antal barn i en barngrupp rekommenderar Skolverket 6–12 för barn i åldern 1–3 år respektive 9–15 för barn i åldern 4–5 år. Riktmärket ska tolkas som något att förhålla sig till och inte något statistiskt. Det kan alltså vara både färre eller fler barn i en barngrupp än vad riktmärket anger, beroende på hur väl de tidigare nämnda faktorerna fungerar tillsammans.*

-----

Slut på utdrag ur Allmänna råd

I intervjuer har både förvaltningschef och chef för förskolan angett att riktmärkena är mycket svåra att uppnå eftersom det skulle innebära både en kraftig utbyggnad av förskolor och behov av fler förskollärare, som det redan idag är stora svårigheter att rekrytera. Dessutom är definitionen av vad som är en barngrupp något som både kommuner och Skolverket brottas med. Följande uttrycks i rapporten "Gruppstorlekens betydelse för barns möjligheter att lära och utvecklas i förskolan" (Vetenskapsrådet 2015). "Gruppstorlek är en komplex problematik och varken i nationell eller i internationell forskning definieras vad som är en liten eller stor grupp i förskolan". Många gånger förstås barngrupp som avdelning, men mer vedertaget är det den grupp som barnet vistas i under dagen.

Att mäta personaltäthet är ett vedertaget mått, som används i den statliga och kommunala statistiken. Personaltäthet är ett betydligt säkrare mått än barngrupp/avdelning eftersom det inte finns någon vedertagen definition och inte heller något säkert sätt att mäta storleken på grupper som barnen vistas i under dagen.

För att upprätthålla kvaliteten i förskolan krävs att nyrekryteringen blir lyckosam. Det har det blivit allt svårare att rekrytera legitimerade förskollärare under de senaste åren. Utökningen av förskoleverksamheten på grund av en växande befolkning och högre personaltäthet i förskolan innebär konkurrens i rekryteringsavseende.

I nedanstående scenarier används den officiella statistiken som är inrapporterad till SCB när det gäller barngrupper/avdelningar.

### **Scenario 1 - Nuläget i Gävle kommun 2017-10-15.**

Gävle kommun redovisar årligen till SCB antalet barn per avdelning/grupp och antalet barn per anställd vid ett givet tillfälle. Uppgifterna lämnas varje år den 15 oktober. Följande uppgifter gäller för Gävle kommun 2017-10-15.

### Redovisat till SCB 2017-10-15

Antalet barn inskrivna i förskolan	4 578
Antalet barngrupper	268
Antalet barn per årsarbetare	5,68
Antalet barn / barngrupp	17,08
Antalet årsarbetare	813

### Kommentar

Här ovan redovisas statistik som lämnades till SCB den 15 oktober 2017. Aktuell personaltäthet har förändrats sen uppgifterna lämnades. En aktuell siffra för personaltäthet i mars 2018 är 5,4 barn per årsarbetare. För att kunna göra jämförelser över tid används den officiella statistiken.

Planerad utbyggnad enligt kommunens investeringsplan 2018 – 2024. Budgeterade kostnader är redovisade fram till 2024 i Utblick, kommunens investeringsplan. För åren därefter finns enbart skrivningar om önskvärda och troliga investeringar.

### Utbyggnad i förhållande till en växande befolkning

Objekt	Budget	Förändring	Förskoleområde	När
Klintbergsgården	50	40	Brynäs/Nynäs	2021
Ny förskola Brynäs	43	120–140	Brynäs/Nynäs	2023
Nynäsparken <sup>1</sup>		-67	Brynäs/Nynäs	
Norrsundet			Nordöstra	2018
Gavlehov östra	43	120	Nordöstra	2024
Almgården	40	46	Södra	2020
Korpvägen		80	Sörby	2018
Norrskensgården		68	Sörby	2018
Sörby förskola	40	62	Sörby	2019
Nya Hemlingby	43	100–120	Sörby	2022
Andersbergsområdet <sup>2</sup>	43	100	Sörby	2024
Sjöäng	43	80	Bomhus	2020

<sup>1</sup> Avvecklas

<sup>2</sup> Innebär troligtvis ett mindre nettotillskott beroende på om någon befintlig förskola byggs om eller rivs

Ny förskola centralt	43	120	Brynäs/Nynäs	2022
Ytterharnäs <sup>3</sup>			Södra	2026

Korpvägen och Norrskensgården är redan färdigställda. Norrsundet skola får flera förskoleplatser. Arbetet pågår. Ytterharnäs kommer att behöva flera förskoleplatser när Furuvik byggs ut.

Redovisade kostnader här ovan uppgår till 388 miljoner med dagens kostnadsbild. Kostnaderna för åtgärderna i Norrsundet och Ytterharnäs saknas i tabellen. Uppskattningsvis kommer de att kosta 12 miljoner vilket gör att den sammanlagda kostnaden blir 400 miljoner.

Barnantalet beräknas öka till 5 205 år 2024. Det innebär en ökning på 627 barn. Den planerade utbyggnaden som redovisas här ovan sker för att möta det ökade antalet barn i åldersgruppen 1 – 5 år. Några mindre förskolor behöver tas ur drift vilket gör det svårt att beräkna nettoeffekten av den planerade utbyggnationen.

Utbyggnad i förhållande till en växande befolkning (enligt gällande planering mars 2018)

Antalet barn inskrivna i förskolan	5 205
Antalet barngrupper	305
Antalet barn per årsarbetare	5,68
Antalet barn / barngrupp	17,08
Antalet årsarbetare	923
Nya förskolor	8

För att möta personalbehovet med bibehållen personaltäthet krävs 110 nyanställda årsarbetare.

Kostnad för scenario 1, utbyggnad i förhållande till en växande befolkning

Lokalinvestering	400 miljoner
Driftskostnader lokaler	25,2 miljoner/år (6,3 % av investeringskostnaden)
Personal – tillkommande medarbetare vid 5,68 barn /årsarbetare	110

<sup>3</sup> Finns inte med i Utblick

Personal – tillkommande kostnad	55 miljoner (snittlön 500 000 kronor)
---------------------------------	---------------------------------------

### Scenario 2 – 2024, flera barngrupper, samma personaltäthet

Minskade barngrupper enligt Skolverkets riktmärke dvs. 12 barn i 1–3 årsgrupper och 15 barn i 4–5 årsgrupperna. I detta scenario behålls samma personaltäthet som idag dvs. 5,68 barn per årsarbetare. Personaltätheten är dock förändrad jämfört med läget 15 oktober 2017. Om det är färre barn per årsarbetare den 15 oktober 2018 behövs inte lika många nyanställda. Hur många förskolor måste byggas och hur många årsarbetare behöver nyanställas enligt scenario 2?

Antalet barn inskrivna i förskolan, 1 – 3 år	2 602
Antalet barn inskrivna i förskolan, 4 – 5 år	2 603
Antalet barngrupper, 1 - 3 år	217
Antalet barngrupper, 4–5 år	173
Antalet barn per årsarbetare, 1 – 3 år	5,68
Antalet barn per årsarbetare, 4–5 år	5,68
Antalet barn / barngrupp, 1 – 3 år	12
Antalet barn / barngrupp, 4 - 5 år	15
Antalet årsarbetare	923

För att beräkna antalet barn i respektive ålderskategori har totalsumman delats med 2. Sannolikt är antalet barn i åldrarna 1 – 3 år något större än barn i åldersintervallet 4 – 5 år.

Med Skolverkets riktmärke om 12 respektive 15 barn i grupperna kommer det att krävas ännu flera barngrupper. I scenario 1 kommer det att bli 305 barngrupper. I detta scenario blir det 390 barngrupper dvs. ytterligare 85 barngrupper. För att grupperna ska få plats behövs det flera förskolor utöver de som planeras för att möta befolkningsökningen.

En ny förskola beräknas ta emot 8 barngrupper. Det betyder 108 barn per förskola med fyra grupper barn 1 – 3 år och fyra grupper barn 4–5 år. För att klara det utökade antalet barngrupper krävs 11 nya förskolor. En ny förskola beräknas kosta 43 miljoner.

## Kostnad för scenario 2

Lokalinvestering	473 miljoner (11 * 43 miljoner)
Driftskostnader lokaler	29,8 miljoner/år (6,3 % av investeringskostnaden)
Personal – samma personaltäthet som i scenario 1.	110 nyanställda
De kostnader som fanns i scenario 1 finns kvar i scenario 2	55 miljoner (snittlön 500 000 kronor)

Konsekvens: För att hantera flera barngrupper på en förskola krävs en annorlunda utformning av lokalen. Det krävs troligtvis flera entréer och flera kapprum.

Samma antal personal som i scenario 1 ska fördelas på flera barngrupper. I scenario 2 är det lika många barn som i scenario 1 fast de är fördelade på flera barngrupper.

## Scenario 3 – 2024, fler anställda i 1 -3 årsgrupperna

Förutsättningarna i detta alternativ är följande:

- a. Minskade barngrupper enligt Skolverkets riktmärke dvs. 12 barn i 1–3 årsgrupper och 15 barn i 4–5 årsgrupperna. Samma antal barngrupper som i scenario 2.
- b. I detta scenario behålls samma personaltäthet som idag dvs. 5, 68 barn per årsarbetare i åldersgruppen 4 – 5 år.
- c. För åldersgruppen 1 – 3 år förändras personaltäthet så att det blir fleras anställda i dessa grupper.

Hur många förskolor måste byggas och hur många årsarbetare behöver nyanställas?

I detta scenario är det fortfarande 390 barngrupper. För att ta emot dessa grupper krävs 11 nya förskolor. Det är samma volym som i scenario 2. Däremot sker det förändringar om personaltätheten förändras. I detta scenario sker en förändring av antalet personal i barngrupperna 1 – 3 år.

För att öka bemanningen i barngrupperna med 1 årsarbetare krävs det många fler anställda. Med ytterligare en årsarbetare per barngrupp för de mindre barnen blir det en personaltäthet på 3,87 i dessa grupper.

Antalet barn inskrivna i förskolan, 1 – 3 år	2 602
Antalet barn inskrivna i förskolan, 4 – 5 år	2 603
Antalet barngrupper, 1 - 3 år	217
Antalet barngrupper, 4-5 år	173
Antalet barn per årsarbetare, 1 – 3 år	3,87
Antalet barn per årsarbetare, 4-5 år	5,68
Antalet barn / barngrupp, 1 – 3 år	12
Antalet barn / barngrupp, 4 - 5 år	15
Antalet årsarbetare, 1 – 3 år	672
Antalet årsarbetare, 4 – 5 år	458
Antalet årsarbetare, 1 – 5 år	1 130

### Kostnad för scenario 3

Lokalinvestering	473 miljoner (11 * 43 miljoner)
Driftskostnader lokaler, 11 nya förskolor	29,8 miljoner/år (6,3 % av investeringskostnaden)
Personal – antal tillkommande medarbetare	207 nya medarbetare
Personal – tillkommande kostnad	103,5 miljoner Kostnaden i scenario 1 är exkluderad

Det behövs 207 nyanställda med ytterligare en person i grupperna för de mindre barnen. Till detta tillkommer de nyanställda i scenario 1 som behövs för att klara utökningen i förhållande till en växande befolkning. För att klara befolkningstillväxten behövs 110 nya medarbetare.

Sammanlagt innebär scenario 1 och scenario 3 att det behövs 317 nya medarbetare. Redan idag är det svårigheter att rekrytera förskollärare.

Utöver behovet av nya förskolor pga. av befolkningstillväxten krävs 11 nya förskolor för att förändra barngruppernas storlek i riktning mot Skolverkets riktmärke.

### Sammanfattning

Scenario	Personal	Förskolor	Totalt, investeringar	Totalt, driftskostnader
Scenario 1, växande befolkning	Samma personaltäthet men 110 nya medarbetare (55 mnkr)	8 nya förskolor	400 mnkr	<b>Lokal:</b> 25,2 mnkr/år <b>Personal:</b> 55 mnkr/år <b>Summa:</b> 80,2 mnkr/år
Scenario 2, 12 respektive 15 barn per grupp	Samma förändring som i scenario 1	11 nya förskolor för att ta emot flera barngrupper	473 + 400 = 873 mnkr	<b>Lokal:</b> 29,8 + 25,2 = 55 mnkr/år <b>Personal:</b> 110 mnkr/år <b>Summa:</b> 165 mnkr/år
Scenario 3	Annan personaltäthet, 3,78 barn/åa, i barngrupperna 1–3 år = 207 nya medarbetare. Kostnad 103,5 mnkr	Samma som i scenario 1–2 dvs. 8 (växande befolkning) + 11 nya förskolor (Skolverkets riktmärke)	873 mnkr	<b>Lokal:</b> 29,8 + 25,2 = 55 mnkr/år <b>Personal:</b> 55 + 103,5 = 158,5 mnkr/år <b>Summa:</b> 213,5 mnkr/år